

WPA Benelux

Nieuws 2012/4

WPA – Nieuwsbrief 4 – 2012

Blz. 2	Van het bestuur
Blz. 3	Nieuwsflitsen
Blz. 4	Fazantendag te Avifauna
Blz. 8	Bezoek aan WPA- Duitsland Conventie in Sanitz – Rostock
Blz. 10	Edwards-fazant en Vietnamfazant
Blz. 16	Verslag van ons bezoek aan WPA-Frankrijk
Blz. 20	Agenda, nieuwe leden en lidmaatschap

Edwards-fazant en Vietnamfazant

Colofon

Voorzitter

Ludo Pinceel

Secretaris

Paulo Raeymaekers

Penningmeester

Teun van de Braak

Leden

Dr. Serafino Di Cristofaro

Frédéric Verstappen

Ivan Roels

Dirk Callebaut

Jaak Janssen

Coördinator studbook

Ivan Roels

Website

www.wpa-benelux.info

E-mail

info@wpa-benelux.info

Hoofdredacteur Nieuwsbrief

Ludo Pinceel

Leden European Conservation Breeding Group

Ludo Pinceel

Paulo Raeymaekers

Frédéric Verstappen

Internationale contacten

Steven Vansteenkiste

Veterinaire aspecten

Loi Burger

Ereleden

Han Assink postuum

Dieter Arnolds postuum

Madelon Willemsen

Postadres secretariaat

Paulo Raeymaekers

Lage weg 37c

2470 Retie

België

Raad van Advies

R. van Bockstaele

Prof. Dr. G.M. Dorrestein

Ir. R. Holsheimer

Drs.Ir. P.P. van der Lugt

Drs. Ing. Ronald Wezeman

Uitgave

De Nieuwsbrief WPA wordt 4
maal per jaar uitgegeven onder
verantwoordelijkheid van de
WPA-Benelux

Van het bestuur

Of de aarde nu opwarmt of niet, er staat zonder twijfel weer een koude periode voor de deur. We hebben nu weer de tijd om plannen te maken en hier en daar wat op te knappen. We kunnen niet genoeg herhalen dat de winter voor heel wat van onze fazanten een ware beproeving is. Vooral de soorten die normaal in een tropische of subtropische omgeving leven, zullen erg te lijden hebben onder de korte dagen en felle koude. Soorten uit het hooggebergte hebben dan wel geen problemen met de temperatuur, maar houden niet van kletsnatte omstandigheden. We stellen telkens weer vast dat het succes dat we met onze dieren behalen tijdens het broedseizoen, voor een groot deel bepaald wordt door de conditie waarin ze na de winter verkeren. In dit nummer lees je de laatste WPA-nieuwtjes en besteden we ook aandacht aan enkele voorbije activiteiten. In de eerste plaats natuurlijk onze fazantendag in Avifauna, die weer meer dan de moeite waard was. Er volgt een verslag met woord en beeld.

Een aantal leden van WPA-Benelux nam deel aan de jaarbijeenkomst van WPA-Duitsland in Sanitz. De moeite waard!
Dan was er de 15de ECBG-vergadering in Frankrijk die gevolgd werd door een gemeenschappelijke studiedag van WPA-France en Aviornis-France. Verder besteden we nog maar eens bijzondere aandacht aan de Edwards-fazant. Je kan lezen hoe de soort ontdekt werd, vervolgens in beschermd milieu terecht kwam en in de natuur met uitsterven werd bedreigd. Ook lees je meer over de Vietnamfazant en de Keizerfazant: twee (vermeende) soorten die in hetzelfde gebied in centraal Vietnam ontdekt werden. Je krijgt ook een stand van zaken over het reddingsplan voor de Edwards.

Tenslotte willen we iedereen oproepen om de ledenbijdrage tijdig te voldoen. Je vindt alle informatie hiervoor achteraan deze nieuwsbrief. Gezien dit de laatste nieuwsbrief van dit jaar is, willen we alle leden en hun familie alvast schitterende eindejaarsfeesten toewensen!

Nieuwsflitsen

De derde reeks stalen voor het **Tragopan DNA Project** zijn binnengeleverd voor onderzoek. We hopen dan ook volgend jaar meer afstammelingen van gecontroleerde vogels te kunnen ringen met de speciale ringen van het project. Dit jaar is alvast gebleken dat de vraag naar soortzuivere dieren veel groter was dan het aanbod. Het zal waarschijnlijk dan ook nog een à twee jaar duren voor alle deelnemers over voldoende onverwante en soortzuivere broedparen beschikken.

De posters van de **werkgroep Kraagfazanten**, die toelaten kruisingen te ontmaskeren, krijgen steeds meer internationale aandacht. Na de publicatie van die over de goudfazanten in het winternummer 2011 van WPA News, kwamen er onverdeeld gunstige reacties tot uit Australië toe. Nu zijn onze posters bezorgd aan de Zoo van Taiyuan (Shanxi province – China) om de mensen daar toe te laten alle verdachte dieren uit het kweekprogramma te weren. John Corder had bij zijn bezoek daar namelijk vastgesteld dat er nogal wat kruisingen tussen Goud en Lady Amherst rondliepen, een gevolg van slordigheid en gebrek aan begeleiding en kennis. We zijn nu dus zover dat de Chinezen onze onderzoeksresultaten gebruiken om hun eigen fazanten te beoordelen. De cirkel is rond!

Onze vriend **James Pfarr** uit de USA heeft recent een boek geschreven over de edelfazanten: “**A Noble Quarry**” (een edele prooi). Het boek behandelt alle bekende ondersoorten van de edelfazant (*Phasianus colchicus*) en is geïllustreerd met een groot aantal foto's van balgen uit het Natuurhistorisch Museum van New York. Een aanrader!
Het is verschenen bij Hancock House Publishers Ltd. ISBN 978-0-88839-702-7

Op 1 augustus 2012 is de **World Pheasant Association Czech Republic and Slovakia** opgericht. Tijdens de Annual General Meeting in Tring op 29 september 2012 werden de overeenkomsten met WPA ondertekend, zodat CZ-SK nu officieel het 7de Europese chapter is. Ze tellen momenteel al 21 leden en beschikken over een goed georganiseerd bestuur. In eerste instantie willen ze zich op drie punten focussen:

- het opbouwen van een populatie soortzuivere kraagfazanten binnen het 5000-project
- het onderzoeken van de situatie van de grijze patrijs in hun landen
- meewerken aan het in stand houden van de Edwards-fazant

We wensen hen alvast veel geluk en een vruchtbare samenwerking!

Uit **Portugal** bereikt ons minder goed nieuws. Alhoewel er ginds heel wat geëngageerde fazantenhouders zijn, schijnt het Portugese chapter in een soort winterslaap beland te zijn. Een en ander kan wel met de crisis aldaar te maken hebben. Er zijn wel goede contacten met de curatoren van zowel de Zoo van Lissabon als het vogelpark Louroso bij Porto, maar de mensen die het bestuur moesten waarnemen, gaan gebukt onder private problemen. Enkele jaren geleden waren er de vooruitzichten nochtans schitterend: een flink aantal geïnteresseerde en vooral nog vrij jonge liefhebbers leken een verzekering voor de toekomst van het chapter. Verschillende mensen zetten zich momenteel via persoonlijke contacten in om deze groep terug wakker te schudden.

Zo was het op onze fazantendag

Bij onze aankomst aan het park Avifauna te Alphen aan de Rijn werden we vriendelijk doorverwezen naar onze vergaderruimte. De hostesses stonden ons daar reeds op te wachten met een tas koffie , een koekje of een gebakje.

De leden kwamen druppelsgewijs binnen gesijpeld , zodat rond 10h bijna iedereen aanwezig was en we konden starten met de rondleiding in het park .

Om de rondleiding goed te laten verlopen werden we in 2 groepen verdeeld . We brachten een bezoek achter de schermen en tevens aan de keuken van het vogelpark. Ook kregen we een deskundige uitleg over de verschillende kweekprojecten waar het park aan deel neemt

Zoals het gebruikelijk is, was onze tijd voor de rondleiding te kort om het ganse park te kunnen bezoeken en moesten we ons beperken tot een beknotte rondgang.

De fazanterie is beperkt en duidelijk aan vernieuwing

toe . Deze vernieuwing is wel opgenomen in het meerjarenplan en

ze zal zeker binnen enkele jaren een ander uitzicht hebben . Dit kunnen we als fazantenliefhebber maar toejuichen.

Ze hadden wel kweekresultaten met hun grootpoothoenders.

Om 12h werden we verwacht op de lunch . Het buffet stond reeds in al zijn glorie opgesteld zodat we onmiddellijk aan tafel konden gaan . Er was een uitgebreide keuze aan warme en koude gerechten . Iedereen kon dus naar hartenlust genieten.

Na de lunch was het tijd om naar jaarlijkse traditie aan de lezingen te beginnen . De eerste lezing werd gegeven door **Joost Lammers**, de curator van Avifauna.

Joost had een mooie presentatie over het ontstaan en de evolutie van het vogelpark Avifauna. We zagen hoe het park is uitgegroeid tot een volwaardig vogelpark met een degelijk opgebouwde collectie die zeker de moeite waard is om een bezoek te brengen .

Na het vogelpark heeft het bedrijf nog een hotel- en restaurantketen. Iedereen kent wel het logo van de toekan , velen hebben al genoten van hun faciliteiten..

Als tweede spreker kwam onze voorzitter **Ludo Pinceel** aan de beurt.

Zijn voordracht ging over de situatie van de Edwards-fazant en de Vietnam-fazant . Deze bedreigde fazantensoorten hebben extra aandacht nodig. Ludo bracht de geschiedenis van de Edwards-fazant in beschermd milieu. Hij schetste ook de situatie van deze soort in het wild en de oorzaken van uitsterven. Hij toonde de reeds genomen en ook nog te nemen stappen om deze mooie fazant te redden .

Verder in deze nieuwsbrief wordt dit thema nog uitgebreid besproken .

Het is wel duidelijk dat we hier als liefhebbers een belangrijke taak kunnen vervullen en bovendien kunnen aantonen dat wij erg belangrijk kunnen zijn voor het in stand houden van deze soort. We beschikken immers over een grote kennis van hoe je deze dieren moet houden en kweken . We beschikken ook over een groot aantal hokken waarin we deze fazanten kunnen huisvesten .

Laat ons daar dan ook gebruik van maken en aantonen dat wij een waardevolle partner kunnen zijn in dit kweekprogramma.

Toen was er even tijd voor koffie en gebak.

Als afsluiter was het woord aan **Ariel Jacken**.

Ariel heeft acht maanden doorgebracht in Zuidoost-Azië en had daar een mooie reportage van gemaakt die hij presenteerde op onze fazantendag .

Zijn bezoek startte in Cambodja om te eindigen in Vietnam .

Bij zijn bezoek aan verschillende natuurparken en dierentuinen heeft hij foto's gemaakt van de lokale fazanten en andere vogels, die hij ons toonde.

Tevens heeft hij ook even stil gestaan bij de

locale acties van deze parken en dierentuinen . Ook zij zijn begaan met het welzijn van hun locale fauna.

De natuurlijke habitat van dieren kwam ook ter sprake en werd geïllustreerd met enkele mooie beelden.

We hebben foto's gezien van de groene pauw, rood kamhoen, pauwfazanten, prelaatfazant , vietnam-fazant, Edwards-fazant en nog vele andere . We kunnen een dergelijk initiatief enkel maar toejuichen. Het is positief dat er liefhebbers zijn die ter plaatse de situatie gaan opnemen en zo de nodige informatie inwinnen over onze fazanten.

Het einde van de lezingen was voorzien om 16h00 . We moesten dan tevens de zaal verlaten, maar dit gaf onze gasten wel de mogelijkheid om het ganse park nog te bezoeken.

We hadden geen sluitingsuur, enkel de duisternis verplichtte ons om het park te verlaten .

Tijdens dit bezoek kwamen we nog bij enkele verrassingen uit . Op de rondgang bij de grote vijver liepen we plots tussen de pelikanen die ons toch wat angstvallig bekeken en zelfs af en toe even dreigden.

We werden aangenaam verrast in de lori-bar waar de lori's de nectar kwamen opdrinken uit de bekertjes die we vasthiielden . De vogels wisten perfect in welke beker nog wat zoetheid was . Een aanrader voor de kinderen want de vogels komen op hun handen zitten.

Nu de duisternis stilaan was ingevallen, was het tijd voor het avonddiner.

Dit avondeten was voorzien in het centrale restaurant van het vogelpark. Dit grote restaurant zat vol gasten die genoten van het uitgebreide buffet.

We werden naar een apart zaaltje geloodst, zodat we hier rustig konden nagenieten van deze prachtige dag.

Na een woordje uitleg van onze gastheer konden we onbeperkt aanschuiven aan dit banket.

Er was keuze tussen koude en warme gerechten, vis of vlees, veel of weinig, iedereen kwam aan z'n trekken. We konden werkelijk genieten van een goddelijk maal en de Toekanketen deed zijn naam alle eer aan. Het was hier weer wel duidelijk: de afwezigen hadden ongelijk.

De weergoden waren ons dit jaar weliswaar iets minder goed gezind maar toch kunnen we weer terugblikken op een geslaagde fazantendag met een talrijke opkomst.

Hartelijk dank voor uw aanwezigheid.

Bezoek aan WPA- Duitsland Conventie in Sanitz – Rostock.

Op uitnodiging van WPA-Duitsland zijn enkele leden van het bestuur op 7 september naar Marlow gereden. In dit mooi en verzorgd vogelpark begon hun Conventie met een parkbezoek. Het bijzondere aan dit park is de ruimte die de dieren daar krijgen alsook de grootte en de verzorgde aanplantingen van het park. Tevens waren het grotendeels doorwandervolières met grote aantallen water- en waadvogels, ibissen, lori's en vele andere. Wat opviel was dat er veel aandacht

besteed was aan de problemen bij sneeuwval bij deze soms enorme volières. *Een systeem met katrol en contragewichten liet de netten toe om te zakken met behulp van een ring die over een paal schuift.*

Na het bezoek aan het park reden we door naar de Sanitz Pheasantry van Wolfgang Vandrey waar we tegen het vallen van de avond ontvangen werden voor een barbecue. De volgende dag konden we de fazanterie zelf bezoeken. Deze collectie was goed vertegenwoordigd met talloze ondersoorten van de edelfazant, alsook hokko's, pauwfazanten, argusfazant en verschillende soorten hoender- en langstaartfazanten.

Verder was er ook een zeer indrukwekkende collectie te bewonderen van opgezette hoenderachtigen en hun natuurlijke vijanden.

In de namiddag werd de conventie verder gezet met een aantal lezingen over hokko's, onderzoek naar rode kamhoenders, stamboekbeheer bij groene pauwen,

courante ziekten en parasieten bij hoenderachtigen en Galliformes in Cambodja.

Omdat we tijdig naar huis terug keerden hebben we het einde van de Conventie niet kunnen meemaken. Toch kunnen we terug blikken op een geslaagd weekend waarin we goede contacten gemaakt en onderhouden hebben met onder andere enkele Amerikaanse vrienden.

Van links naar rechts:

James Pfarr – Ludo Pinceel – Frédéric Verstappen – Kurt Landig – Paulo Raeymaekers

De Edwards-fazant Lophura edwardsi (Oustalet, 1896)

Ludo Pinceel

Historiek

De Franse missionaris Père Jean-Baptiste Nicolas Renauld staat in 1895 aan het hoofd van het seminarie van Hue, “Indochina” is op dat ogenblik een Franse kolonie met in het noorden Tonkin (hoofdstad Hanoi) en in het zuiden Cochinchina (hoofdstad Saigon). Annam is het smalle middendeel van het huidige Vietnam (zie kaart) met de voormalige keizerlijke hoofdstad Hue. In de bergachtige streek van de provincie Quang Tri verzamelt hij vier exemplaren van een tot dan toe onbekende fazantensoort, drie mannetjes en één wijfje. Ze worden geprepareerd en naar het Museum van Parijs opgestuurd en komen bij Professor Oustalet terecht.

Jean-Frédéric Émile Oustalet (1844 –1905) was in feite professor Zoogdierkunde, maar interesseerde zich ook sterk voor vogels. Zo schreef hij samen met de bekende Père Armand David het boek “Les Oiseaux de la Chine” (1877) en later in 1899 nog een boek over de vogels van Cambodja.

De beroemde reconstructie van de uitgestorven Dodo (met witte kippenveren) is ook van hem afkomstig.

Oustalet beschrijft de nieuwe soort in 1896 als *Gennaeus Edwardsi* als een eerbetoon aan zijn voorganger aan de

universiteit, de directeur van het Historisch museum van Parijs: Professor Alphonse Milne-Edwards (1835 – 1900).

We horen bijna twintig jaar lang niets meer van deze soort, tot Jean Delacour in 1923 zijn vriend Pierre Jabouille bezoekt, een koloniale ambtenaar die in Quang Tri woont. Deze bekende ornitoloog heeft in zijn tuin een aantal grote volièrres en onderhoudt goede contacten met de inwoners, die hem tegen betaling allerhande levende vogels willen brengen.

Na drie maanden bezitten ze tweeëntwintig Edwards-fazanten en in mei 1924 neemt Delacour er vijftien mee naar Clères in Normandië, zijn thuisbasis. Hij behoudt vier hanen en de drie enige hennen en verdeelt de overige hanen onder verschillende Zoos en vrienden. Tijdens de daarop volgende jaren worden er nog een aantal Edwards-fazanten geïmporteerd, waarvan er ook in het UK en de USA terechtkomen. Delacour schenkt zelfs drie dieren aan een Japanse prins. De laatste import in Europa was toen Pierre Jabouille in 1933 op pensioen ging en zich in Clères ging vestigen. Hij bracht toen twee koppels mee naar Frankrijk.

Over latere importen, eventueel naar Japan en de USA zijn geen duidelijke gegevens bekend. De dieren bleken wel vrij goed te kweken, aangezien de huidige populatie in beschermd milieu op minstens 1500 vogels geschat wordt.

Over latere importen, eventueel naar Japan en de USA zijn geen duidelijke gegevens bekend. De dieren bleken wel vrij goed te kweken, aangezien de huidige populatie in beschermd milieu op minstens 1500 vogels geschat wordt.

Situatie in situ

Vooraf de tussen 1923 en 1939 in het totaal zeven Indochina-expedities van Delacour leveren ons voldoende informatie om te besluiten dat de Edwards-fazant in die periode vrij algemeen, maar nooit erg talrijk voorkwam.

De tweede wereldoorlog (1939-1945) werd gevolgd door de vrijheidsstrijd in Vietnam, waarbij de Fransen hun kolonie prijs moesten geven (1954). De daarop volgende troubles

tussen het kommunistische noorden en het op het westen georiënteerde zuiden met als eindresultaat de Vietnamoorlog (1964 – 1973) maakten alle onderzoek op het terrein onmogelijk, vooral omdat het verspreidingsgebied van de Edwards precies in de frontzone lag. Centraal-Annam, het gebied rond de beruchte 17de breedtegraad was verwoest en de napalm en het ontbladeringsmiddel “Agent Orange” hadden de natuur enorme schade berokkend. Waar mogelijk werden bovendien de toch al zwaar gehavende bossen op grote schaal omgevormd in landbouwgebied om de alsmar groeiende bevolking te voeden.

Eerst in het begin van de jaren 80 kon er opnieuw naar Edwards-fazanten gezocht worden. Toen Birdlife International er ondanks verschillende expedities tijdens de jaren 1988 – 1992 niet in slaagde ook maar één Edwards-fazant terug te vinden, werd op het internationaal congres van Lahore vastgesteld dat de soort “probably extinct” was. In 1996 echter

werden twee vogels, beide hanen, gevangen. Het enige dier dat overleefde, werd na verzorging in 1997 naar de zoo van Hanoi gebracht, waar het vandaag nog steeds in leven is. In de daarop volgende jaren volgden nog een tweetal waarnemingen van dode dieren en in 2000 werd zelfs een paartje met 5 eieren gesignaleerd. In 2002 zouden er nog twee vogels zijn waargenomen, maar sinds 2003 is er geen enkele observatie meer.

De laatste jaren zijn er door WPA in samenwerking met Birdlife Vietnam grondige prospecties ondernomen in een aantal historisch bekende verspreidingsgebieden. Zelfs met behulp van 65 zogenaamde cameravallen werden wel Prelaatfazanten en zilverfazanten, maar geen enkele Edwards-fazant waargenomen. Een en ander heeft tot gevolg dat op de Red List van IUCN de Edwards-fazant van “Endangered” naar “Critically endangered” is gestegen. Het feit dat een dier, ondanks grondig onderzoek niet wordt waargenomen, bewijst natuurlijk nooit dat het er niet is. Anderzijds kunnen we wel stellen dat zelfs indien de Edwards-fazant nog ergens aanwezig is, we toch nog moeilijk van een leefbare populatie kunnen spreken.

Probleemgevallen

De Keizerfazant

In 1923 krijgt Jean Delacour van een Franse missionaris een paar fazanten dat duidelijk nieuw is voor de wetenschap. Het is afkomstig uit Centraal-Annam: het Edwards gebied bij uitstek, maar ziet er duidelijk anders uit. Delacour en Jabouille zullen de soort beschrijven in 1924 als *Lophura imperialis*. Het stel belandt levend in Clères en begint zich onmiddellijk voort te planten. Al in 1924 worden de eerste nakomelingen opgefokt en die komen elders in Europa en in de USA terecht. Alle jongen zijn echter van dat ene koppel afkomstig en de kweek met

de nakomelingen is geen succes, zodat de populatie in beschermd milieu al gauw uit vogels bestaat die niet in staat zijn zich voort te planten. In 1959 bezit alleen de Zoo van Antwerpen nog enkele exemplaren. In een poging de soort te redden kruist de toenmalige hoofdverzorger Carpentier, de vogels met zilverfazanten en probeert door talrijke terugkruisingen de soort te “reconstrueren”. De nakomelingen zijn echter erg variabel en tenslotte blijven ook van dit experiment slechts enkele hanen over die uiteindelijk in de diepvries belanden. Ondertussen blijven alle pogingen om in Annam andere exemplaren van deze vermeende soort te vinden zonder succes. Het zou tot 1990 duren tot er een onvolwassen haan “*imperialis*” wordt gevangen bij Dong Hoi, een flink stuk noordelijker dan het eerste koppel. Een andere onvolwassen haan wordt in 2000 nabij Quang Tri gevangen. Bij studie van de balgen blijken ze echter merkkelijk te verschillen van de door Delacour beschreven vogels. Op die manier groeit de idee dat de Keizerfazant geen echte soort is, maar een toevallige hybride: een kruising tussen een Edwards en een Zilverfazant. Balgenonderzoek van Pamela Rasmussen, DNA-onderzoek van Ettore Randi en kruisingsexperimenten van Alain Hennache bevestigen dat uiteindelijk (Hennache et al. 2003).

Een paartje “Keizerfazanten”; het resultaat van een kruising Edwards x zilverfazant

Het recent opduiken van hybriden tussen de Edwards-fazant en de Zilverfazant, zou een extra aanwijzing kunnen zijn dat de Edwards sinds eind vorige eeuw in het wild extreem zeldzaam geworden is, zodat geen normale partners meer gevonden werden.

De Vietnam-fazant

In 1964 wordt in de provincie Ha Tihn een “nieuwe” fazantensoort ontdekt. Het gaat om een haan die erg op een Edwards-fazant lijkt, maar met witte centrale staartpenen. In 1974 wordt een tweede exemplaar gevonden en meerdere resten van in vallen gevangen vogels, alle van dezelfde localiteit. In 1975 beschrijft Professor Vo Qui de soort als *Lophura hatinhensis* aan de hand van de in 1964 gevangen haan.

In 1990 wordt de soort herontdekt en even later slaagt de Zoo van Hanoi erin twee paartjes te kopen op de markt te Hanoi. Het is dan eerst dat het wijfje kan beschreven worden. Latere waarnemingen schijnen te bevestigen dat het leefgebied van deze soort aan het meest noordelijk deel van het Edwards-verspreidingsgebied grenst.

In 1996 en 1998 werden Vietnamfazanten naar Clères geïmporteerd en al in 1997 waren er nakomelingen die via WPA over de Benelux, Duitsland en het UK verspreid werden. Van in het begin werd er een Internationaal Stamboek bijgehouden en de medewerkers aan het project verbonden er zich contractueel toe de richtlijnen van de stamboekhouder te volgen. Op dit ogenblik bevinden er zich meer dan

honderd Vietnamfazanten in beschermd milieu. Ons bestuurslid Ivan Roels verzamelt de gegevens voor Europa.

Recent onderzoek (Hennache et al. 2012) heeft uitgewezen dat de Vietnamfazant eigenlijk geen soort is in de biologische betekenis van het woord, maar eerder een locale vorm. Het voorkomen van witte staartpennen is het gevolg van een recessieve mutatie, die zelfs als ze in het genotype (erfelijke aanleg) aanwezig is, normaal niet tot uiting komt in het fenotype (uitwendige kenmerken). Als gevolg van inteelt kan een dergelijk kenmerk echter tot uiting komen en eventueel gaan overheersen voor zover er geen contact (meer) is met normale dieren. Deze mutatie was al op enkele plaatsen bij de ex situ-populatie waargenomen. We kunnen er dus van uit gaan dat door enerzijds het uit elkaar vallen van het oorspronkelijke verspreidingsgebied van de Edwards (habitatfragmentatie) en anderzijds het zeldzamer worden van de soort, een afgezonderde populatie is ontstaan. In die populatie is dan door evolutie het kenmerk “witte staartpennen” gaan overheersen.

Ook al is de Vietnamfazant dan geen afzonderlijke soort, het slechtste wat we zouden kunnen doen is ze te gaan kruisen met de Edwardsfazant. Dat zou namelijk betekenen dat het gen voor de witte staartpennen zich in de hele populatie van de Edwards (meestal onzichtbaar) zou gaan verspreiden, met als gevolg dat de echte natuurlijke wildvorm van deze soort ook in het beschermd milieu zou verdwijnen. Vanuit educatief standpunt is het trouwens ook interessant de twee vormen naast elkaar te kunnen tonen.

Situatie ex situ

Zoals hierboven al vermeld, zorgden de in Frankrijk geïmporteerde Edwardsfazanten al snel voor nakomelingen. De soort is dan ook alles behalve zeldzaam in beschermd milieu. Recent werd het aantal op ongeveer 1500 geschat. Wel schijnt er een overwicht aan hanen te zijn. Daar kunnen verschillende redenen voor aangehaald worden. Agressie van de haan, waarbij de hen sneuvelt komt regelmatig voor, vooral wanneer het koppel te laat bij elkaar gezet wordt. De soort legt immers vrij vroeg op het jaar, waardoor ook de baltsperiode vroeg valt. Hier vinden we ook een tweede oorzaak van hennensterfte: legnood.

Gevolgen van inteelt

Net zoals zoveel andere soorten lijdt ook deze fazant aan de typische problemen van ex situ-populaties: inteeltverschijnselen, lage heterozygositeit (genetische verscheidenheid) en hybridisatie met andere soorten.

Bij de inteeltverschijnselen kunnen we het al vermelde optreden van witte staartpennen onderbrengen, maar ook het ontbreken van de witte kuif werd reeds vastgesteld.

Deze inteelt is het gevolg van de lage genetische verscheidenheid binnen de populatie. Als we

bedenken dat er sinds 1930 geen importen naar Europa meer geweest zijn, kunnen we er vanuit gaan dat de hele populatie afstamt van 6-8 wijfjes. Genetisch onderzoek heeft bovendien een zogenaamde “bottleneck” aangetoond tussen 1942 en 1947, tijdens de tweede wereldoorlog dus. In het meest extreme geval zou de huidige Europese populatie zelfs maar van één enkele hen kunnen afstammen. We kunnen alleen maar hopen dat de populaties in de USA en in Japan voldoende genetisch verschillend zijn.

Zoals bij heel wat soorten het geval is heeft men het in het verleden niet altijd zo nauw genomen met de soortzuiverheid van de gehouden vogels. Sommigen maakten er zelfs een sport van soorten met elkaar te kruisen om “iets nieuws” te bekomen. Het resultaat is dat bij veel soorten die al heel wat jaren in beschermd milieu gehouden worden, soortkruisingen voorkomen. Om een soort te redden, moeten we er uiteraard zeker van zijn dat we alle hybriden kunnen uitschakelen. Ook bij de Edwards-fazant is door onderzoek gebleken dat in de ex situ-populatie kruisingen met ondermeer de Swinhoe-fazant aangetroffen worden. Zoals uit het geval van de keizerfazant blijkt, komen er ook in de natuur occasioneel kruisingen tussen Edwards-fazant en zilverfazant voor.

De huidige populatie van de Zoo van Hanoi is gebaseerd op een transfer van 4.4 Edwards-fazanten vanuit het UK naar Vietnam, georganiseerd door WPA in 1992; ze hadden er zelf immers geen meer. Toen in 1979 de wildvang haan in de zoo terecht kwam werd hij gekruist met een hen van de uit Engeland afkomstige vogels en leverde nakomelingen op.

Het reddingsplan: een update

In nummer 2 van onze nieuwsbrief 2012 hebben we de strategie die is overeengekomen om de Edwards-fazant te redden al uitgebreid beschreven. We kunnen ons hier dus beperken tot een kort overzicht van de huidige stand van zaken.

- De zoo van Keulen zal uiteindelijk toch het Internationaal Stamboek niet opnemen. Ze vrezen daar niet voldoende tijd voor te hebben. Voorlopig blijven de gegevens dus bij Alain Hennache en bij Ivan Roels.
- Tomas Kapic van de zoo van Praag zal de nieuwe reddingspopulatie voor de Edwards beheren onder de vorm van een EEP.
- Alain Hennache heeft een eerste groep van 15 vogels geselecteerd. Het gaat zowel om vogels uit dierentuinen als uit private collecties. BioGenomics van de KULeuven dat ook het Tragopan DNA Project uitvoert heeft zich bereid verklaard de genetische variatie tussen deze dieren te onderzoeken.
- Dang Gia Tung van de zoo van Hanoi heeft ons een staal bezorgd van de enige nog levende wildvang haan en we beschikken ook over stalen van zijn afstammelingen.
- Er zal een start gemaakt worden met de kruisingsexperimenten teneinde na te gaan hoe de witte staartpenen van de Vietnam-fazant vererven. Zoals het er nu naar uitziet, zullen deze experimenten bij private kwekers opgezet worden, onder supervisie van Alain Hennache en zullen ze gecoördineerd worden door de ECBG.

Bronnen

Birdlife International (2011). IUCN Red List for Birds. See: <http://www.birdlife.org>

Carpentier, J et al. (1975). Imperial pheasant hybridisation at Antwerp Zoo. *International Zoo Yearbook* 15: 100-105.

Delacour, J. & Jabouille, P. (1924). Description of twelve new species and subspecies from french Indo-China. *Bull. Brit. Ornith. Club* 45: 28-35.

Delacour, J. (1977). *The Pheasants of the World*. Hindhead. U.K.

Hennache, A. et al. (1999). Genetic diversity, phylogenetic relationships and conservation of Edwards's Pheasant *Lophura edwardsi*. *Bird Conservation International* 9: 395-410.

Hennache, A. et al. (2003). Hybrid origin of the Imperial Pheasant *Lophura* "imperialis" (Delacour and Jabouille 1924) demonstrated by morphology, hybrid experiments and DNA analysis. *Biol. J. Linn. Soc.* 80(4): 573-600.

Hennache, A. et Ottaviani, M. (2005). *Monographie des Faisans* Vol1. Clères, France.

Hennache, A. et al. (2012). *Lophura hatinhensis* is an invalid taxon. *Forktail* 28: 129-135.

Richard Carden, voorzitter van WPA deelt ons mede dat Phil Mc Gowan de functie van directeur van WPA na 30 november 2012 niet langer zal uitoefenen. De continuïteit op het hoofdkwartier zal verzekerd worden door Laura Owens, conservation officer en Barbara Ingman, administrator.

We willen Phil langs deze weg bedanken voor de jarenlange inzet voor onze vereniging en hem veel succes wensen in zijn toekomstige job.

Verslag van ons bezoek aan WPA-Frankrijk (5-7 oktober 2012)

Het was de beurt aan WPA-France om de 15de ECBG bijeenkomst te organiseren. Ze koppelden deze vergadering aan een bezoek aan een prachtige dierentuin en aan een studiedag die gemeenschappelijk met Aviornis-France werd georganiseerd. Zij hadden als locatie Doué-la-Fontaine gekozen, een stadje in de Loirestreek. Dat betekende wel een tocht van meer dan 700 km, en dat helemaal alleen want Paulo lag met hernia aan zijn bed gekluisterd en Frédéric moest thuisblijven om zijn (ondertussen geboren) derde spruit te verwelkomen. Gelukkig is de verstandhouding tussen de verschillende ECBG-leden opperbest en dus viel het transport uiteindelijk mee. De TGV tot in Le Mans, waar de Britse delegatie ons kwam ophalen. Zij waren van Portsmouth naar Caen overgestoken en moesten daar dus voorbij komen. Voor de terugtocht bleek er helemaal geen probleem te zijn, aangezien Heiner en Ariel Jacken op hun thuisreis mijn deur praktisch voorbij kwamen.

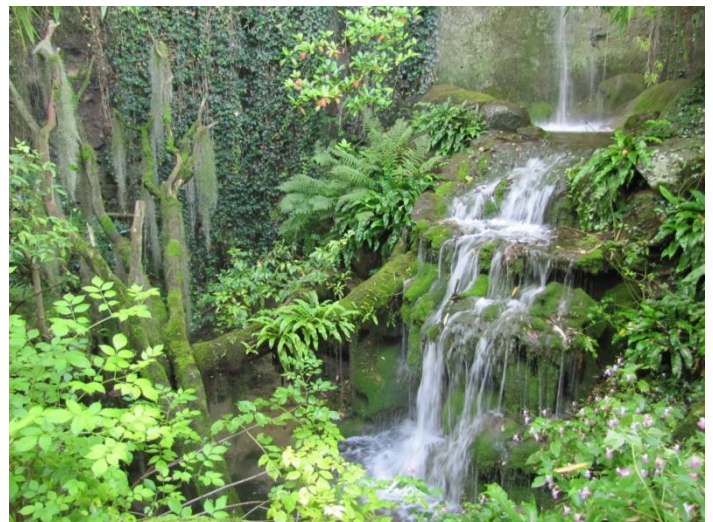
Vrijdag voormiddag stond er een bezoek aan de Zoo op het programma. Dit dierenpark is

ontstaan op de terreinen van een aantal oude mergelgroeven. Daardoor ontstond een heel speciaal landschap met twee verdiepingen. De diepere gedeelten zijn onderling verbonden met onderaardse gangen, zodat je daar een volledige rondgang kan maken. De constante temperatuur en vochtigheid in dit gedeelte laten een weelderige tropisch aandoende plantengroei toe van voornamelijk varens, bamboes en palmen. Een tweede rondgang boven is eveneens mogelijk, vanwaar je dan

een prachtig zicht hebt op de “lagere regionen”.

Het meest indrukwekkende aan het park is een enorme Zuid-Amerika volière van 4.5 hectare groot, overspannen met een reusachtig net. In deze grote ruimte vliegen meer dan 500 vogels in volle vrijheid rond. Inca-sternen en Patagonische rotsparakieten vliegen er je om de oren, maar vooral de vrije vlucht van de verschillende soorten ara's – hyacint-ara's inbegrepen – is zeer indrukwekkend, om nog maar te zwijgen van een paar heuse condors. Ook overal elders in de zoo beschikken de dieren trouwens over grote, aangepaste verblijven.

Het zou ons te ver leiden alle dieren hier op te sommen, maar voor wie interesse heeft vind je heel wat informatie op de website van de zoo: <http://www.zoodoue.fr/> en voor wie er ooit in de buurt komt: warm aanbevolen!

Na de lunch in het restaurant was het tijd voor **de ECBG vergadering**.

De voorzitter verwelkomde vooreerst twee nieuwe leden: Reinhold Bauer voor WPA-Duitsland en Eduard Jelen voor WPA-Frankrijk. Hij dankte ook de voorzitter van WPA Richard Carden, omdat hij speciaal voor deze vergadering uit Engeland was overgekomen.

We geven hier enkel een kort overzicht van de voornaamste aandachtspunten die tijdens de vergadering behandeld werden.

- Er ging uiteraard heel wat aandacht naar de situatie van de Edwards-fazant.

ECBG verklaart zich bereid om het hele project te coördineren, dit in samenwerking met EAZA voor de betrokken zoo's. De prioriteit is nu het DNA-onderzoek om zo een aantal zo weinig mogelijk verwante en zuivere dieren te selecteren die als "neo-founders" van de reddingspopulatie zullen ingezet worden. Er moet daarvoor wel heel wat geld bijeen gebracht worden, maar de verschillende WPA-chapters verklaarden zich bereid dit onderzoeksproject mee te sponsoren. We hopen nu van de betrokken EAZA-instellingen hetzelfde.

- De toestand in beschermd milieu van een aantal soorten dient nauwlettend opgevolgd. Dit is het geval voor de Maleise en de Bergpauwfazant, de Kuifloze vuurruggen, de Salvadorifazant en de Blyth-tragopan. Deze soorten worden steeds zeldzamer in onze collecties. De situatie van de nieuwe Britse populatie van de Borneo-pauwfazant is redelijk: drie van de geïmporteerde vogels zijn jammer genoeg tijdens het broedseizoen gestorven. Er werden wel 5 jongen gekweekt in Fenton Barns in Schotland. Een poging om één jonge haan van Schotland naar Somerset te verplaatsen is jammer genoeg slecht afgelopen, zodat nu besloten is de jongen tot 2013 in Fenton Barns te laten.

- Tijdens de jaarlijkse EAZA conferentie in september te Innsbruck werd ook bijzondere aandacht aan de Edwards-fazant besteed en een aantal zoo's verklaarden zich bereid mee te werken aan het reddingsplan. Ook dringt bij EAZA het besef door dat DNA-onderzoek een erg belangrijk hulpmiddel kan zijn om onze ex-situpopulaties zuiver en voldoende genetisch variabel te houden. Een presentatie van John Corder illustreerde de jarenlange samenwerking tussen de GalliTAG en ECBG.

- ECBG roept de private kwekers op om, indien ze bereid zijn aan één van de projecten mee te werken, er voor te zorgen dat ze alleen soortzuivere dieren in hun collectie behouden. Het idee is dat geëngageerde liefhebbers enkele van hun meestal talrijke volières ter beschikking houden van projectvogels. Van hen wordt wel verwacht dat ze een goede boekhouding voeren, zodat ze de oorsprong van hun vogels kennen en ook dat ze meewerken aan de jaarlijkse inventarissen.

- Nu de transfer van vogels door allerhande reglementeringen wordt bemoeilijkt, of zelfs onmogelijk gemaakt, is het transporteren van broedeieren wellicht een goed alternatief. Op die manier zouden we erin kunnen slagen populaties in beschermd milieu genetisch meer variabel en dus meer leefbaar op langere termijn te maken.

- De verschillende focusgroepen blijven zeer actief. Reinhold Bauer van de Focusgroep voor de Groene pauw, is er in geslaagd vogels van 6 verschillende bloedlijnen uit Thailand te importeren en er zouden er nog meer kunnen komen volgend jaar. Een stamboek of register voor de ondersoort *Pavo muticus imperator* dringt zich dan ook op en is onderweg.

- De recente ontwikkelingen op politiek vlak in Myanmar (het vroegere Birma) bieden een opening voor internationale samenwerking. Alexander Pack-Blumenau en Karl-Heinz

Grabowsky, die het land al jaren bereizen op zoek naar fazanten, suggereerden dat WPA daar gebruik van zou kunnen maken. Na contacten met de regering met name met het departement voor Bosbouw en Natuur, is er nu een “Memorandum of Understanding” tussen het Birmees gouvernement en WPA in de maak. De taak van ECBG zou in eerste instantie zijn hulp te bieden bij het opstarten van kweekprojecten in het land zelf en dit onder de vorm van zogenaamde “Husbandry Guidelines”.

- In India herstelt de populatie van de Hastings-tragopan zich van de zware *Escherichia coli*-infectie en waren er weer jongen. Het Wallich-project verloopt er schitterend: niet minder dan 44 jongen werden er gefokt in de nieuwe volièrres.

Er worden opnieuw een aantal Satyr- en Temminck-tragopanen samengebracht om naar India verscheept te worden. Ze moeten de vogels vervangen die het laatste transport niet overleefden. De bedoeling is dat de mensen daar leren hoe ze tragopanen moeten houden en kweken en dat later deze vogels als pleegouders kunnen dienen voor jongen van eieren uit het wild.

*De deelnemers aan de ECBG-vergadering: van links naar rechts:
Eduard Jelen(Fr) - Richard Carden (WPA – Chairman)) – Siro Serena (CH) –
Heiner Jacken (Dl) – Bernard Giboin(Fr) – Simon Mayes (UK) – John Corder (UK)
– Ludo Pinceel (Benelux – Chairman) – Laurent Fontaine (Fr) – Reinhold Bauer
(Dl)*

Op zaterdag ging dan **de studiedag voor WPA- en Aviornis-leden** door.

Al om 9 uur 's morgens waren de eerste belangstellenden daar en al gauw stond een hele groep mensen van gedachten te wisselen bij een kop koffie. Gezien Frankrijk een enorm groot land is en heel wat deelnemers honderden kilometers moesten reizen om aanwezig te zijn, waren er nogal wat die de dag daarvoor gereisd hadden en een hotelkamer geboekt hadden voor de nacht. Het valt ons telkens weer op als we evenementen in Duitsland of Frankrijk bezoeken, dat de leden er niets uit maken bijna een hele dag (of nacht) te reizen teneinde erbij te kunnen zijn. Waarschijnlijk zijn zij meer op grote afstanden ingesteld dan wij, want bij ons zou iedereen er de voorkeur aan geven dat de bijeenkomsten thuis onder de kerktoren plaats zouden vinden. Gelukkig zijn er onder onze leden toch ook mensen die gemotiveerd genoeg zijn even de auto van stal te halen, want anders konden we onze bijeenkomsten wel vergeten.

Er werd een rijk gevuld programma van lezingen aangeboden, over de meest verschillende onderwerpen. Eerst gaf de zoon van de huidige directeur-eigenaar van de zoo ons een

interessant relaas van hoe zijn grootvader destijds de verlaten steengroeven kocht met de bedoeling er een wildpark van te maken. Verder gaf Alain Hennache een lezing over de Edwards- en Vietnamfazant, John Corder toonde zeldzame fazanten uit China en Heiner Jacken stelde de verschillende focusgroepen voor.

Door dat er ook nogal wat Aviornis mensen aanwezig waren bleef het onderwerp niet beperkt tot de fazanten, maar waren er ook interessante lezingen over ondermeer watervogels en

vruchtenduiven. Om hun naam als “bricoleur” eer aan te doen was er ook een interessante bijdrage over hoe je van wegwerpmateriaal eet- en drinkbakken, nestgelegenheden en nog allerhande nuttige zaken ineen kunt knutselen. Ook een lezing over de meest recente Franse en Europese wetgeving stond op het programma.

Gelukkig werd deze theorie 's middags onderbroken voor een heuse barbecue, waar iedereen naar hartenlust kon van genieten.

Na de middagsessie gaf de directeur zelf nog een rondleiding door zijn zoo. Jammer genoeg was het weer ondertussen niet meer van de partij, zodat er af en toe een paraplu aan te pas moest komen. Toch was deze druk bijgewoonde studiedag een volledig succes.

De zondagmorgen was er nog de officiële jaarvergadering van WPA-Frankrijk, maar daar hadden wij uiteraard niets te zoeken, zodat we na het ontbijt afscheid konden nemen van onze Franse en Britse vrienden om de lange terugtocht richting België en Duitsland weer aan te vatten.

Bedankt WPA-Frankrijk voor deze interessante en perfect georganiseerde dagen!

In Memoriam Marc Neyrinck
1936 – 2012

Heel wat van onze leden waren verrast toen ze het droevige nieuws vernamen dat Marc Neyrinck overleden was. Marc was gedurende vele jaren een erg actief lid van onze vereniging. Vooral de wilde kamhoenders lagen hem nauw aan het hart en geen inspanning was hem te veel om steeds meer, zo niet alles, over hen te weten te komen. Hij was dan ook een toonaangevend lid van de werkgroep wilde kamhoenders (EJFG) en lag mee aan de basis van de studiebezoeken aan verschillende musea om er de aanwezige balgen te bekijken. Een initiatief dat later door verschillende andere werkgroepen zou opgevolgd worden. Hij maakte zich bij die bezoeken onmisbaar door het geduld waarmee hij de labels van de verschillende exemplaren ontcijferde en de vindplaatsen op vaak verouderde landkaarten wist te lokaliseren. We zullen zijn enthousiaste inzet missen!
Namens WPA-Benelux bieden we zijn echtgenote Garda en zijn kinderen en kleinkinderen onze oprechte deelneming aan.

Agenda

- 23 maart 2013 : jaarvergadering WPA-Benelux te Messelbroek met bezoek aan François Bernar
- 19-20 april 2013 : 16th ECBG-meeting organised by WPA-Duitsland en Regional Treffen Nord in Walsrode

Welkom aan nieuwe leden

Assink M.L.	Zwolle (Nederland)
Schepers Paul	Heusden Zolder (Belgie)
Tielemans Piet	Reusel (Nederland)

Lidmaatschap 2013

Voor wie dit nog niet gedaan heeft, het is weer hoog tijd om je lidmaatschap te vernieuwen door een storting of overschrijving te doen op volgend rekeningnummer:

1093646 ING-bank
IBAN NL62INGB0001093646
WORLD PHEASANT ASSOCIATION NEDERLAND-BELGIE

De bijdrage voor:

gewoon lidmaatschap : 27 Euro, bij betaling voor 31 januari 2013 25 Euro

Lid-begunstiger (fellow member) : 50 Euro

Conservation-lid : 115 Euro